

n Kerk, die
er belijdenis,
rede broeders
ist trouw op
de „dolceren-
re Kerk te
hebben prijs-

recht had op
n zich zelven
id, dan dient
er iets anders
eit, dat men
niet breken
men aan de
e 16e eeuw,
en hervormen

Calvijn meeh-
rft kunnen
ding nog kort
Kerk, bij zijn
der jongste
leren aandr-
te zitten" en
des Heeren
vertoomdiar
blift van er
doet deze
inomiaasche
het kenmerk
en standpunt,
a begripelijk,
egripelijk is.
nert hij op,
velen tegen
en politieken
en daarom
splinter wordt

Schokking
36 opblaast
over de leer,
zoo diep in-
ynoden onzer
ot een goede
omen. Maar
dan zal toch
stemmen, dat
te zinsende
een lijn kan
der moderne
le Hervormde

er, en daarop
kking wijzen,
en balk was
de afwijking
p de formeel
it door haar
g bood tegen

die waarborg
hoogleraar,
elijdenis, mits
podietisch op
wordt afge-
die bezwaren

aanleiding op
de Vrije
let gravamen
as voorbeeld
r. Schokking
te, dat in dit
taanden regel
asus dus aller-
daaraan de
gel te beoor-

wij op.
dat aan alle
stille zijn" en
geen critiek
in, omdat hij
terkraan wel-
dt opgezegt.
spreken van

er de krank-
agd over de
e den laatsten

einzen krank-
en ze aan de
en als „ontoe-
als ze straks
worden ge-
leerde bedrie-
gelooftogen
voor de oog

at de zooge-
ogie ons op
i.
e School ging
te (het mis-
gde, dat elk
n is, tot de
en daarom
ent. Feitelijk
rankzinnigen,
nen, die tot
ijn en daarom
it de maat-
eerd worden.

bodem werd
overgeplant.
eken en op
orie opgeld.
de practijk
iet gewoonte
nteressante
n abnormaal
vrijspraak te
gers, die om
uistje lachen,
de, door een
arvan in hun
te ontdekken
ankniggen-
genzen wor-
te verkiezen
af.

Gelukkig dat uit den kring der genees-
heeren hietgenen thans een protest uitgaat.
Het bedrog liep al te zeer in den kring.
En al ontkenen wij niet, dat er werkelijke
gevallen van krankzinnigheid kunnen voor-
komen, waardoor de misdadiger ontoreken-
baar is, heeren pleitbezorgers en rechters
zullen wijs doen, met het kwaad der simulatie
niet te voeden door al te spoedig aan de
„ontorekenbaarheid" te gelooven.

Anders spot ons geboefte met de heiligh-
heid van het recht en zijn de ergste mis-
dadigers van straffeloosheid verzekerd.

De eere der pers.

Het spijtigste, dat de heer Van der
Valk in *De Hoeksche Waard* over de drie
nieuw-benoemde hoogleraren aan de Vrije
Universiteit schreef, is door *Het Volk* voorop
en daarna door heel de liberale pers met
blijkbaar leedvermaak overgenomen.

Gelukkig is er toch één liberaal orgaan,
de *Arnhemse Courant*, die voelt dat hier-
mede aan de eer der pers wordt te kort
gedaan.

Zij schrijft er dit van:

In het weekblad *De Hoeksche Waard* moet
de gereformeerde predikant Van der Valk, —
vergeven wij ons niet — te Scheveningen, een
verre van vriendelijk stukje geschreven hebben
over de benoeming der drie jonge hoogleraren
aan de Vrije Universiteit, Mrs. Anna en
Diepenhorst en Dr. Wolter J. Het blaadje is
ons niet bekend, maar het bedoelde stukje des
te beter, want in de afgelopen week is er
nauwelijks een blad der linkerzijde geweest,
waarin het niet in zijn geheel of in uittreksel
is overgenomen. Wij aarzelen niet te zeggen:
tot onze verwondering en onze spijt.

Verwonderd heeft ons toch wel eenigzins de
waarde, welke door de vrijzinnige pers wordt
toegeken aan het oordeel van Dr. Van der
Valk over de kennis en de bequaamheden van
de drie nieuwe hoogleraren en over hunne
aanspraken op de hun te beurt gevallen onder-
scheiding. En dit te meer, waar uit dat oordeel
ten duidelijkste blijkt, dat Dr. Van der Valk
de drie oud „alumni" der Vrije Universiteit niet
kent, terwijl zij als zoodanig wel bekend zijn
aan degenen die hen tot hoogleraar benoemen.
Dit is nu wel zeker een onbetwistbare
waarborg voor hunne bekwaamheid en geschik-
theid voor het nieuwe ambt, maar 't geeft toch
althans wel eenig vermoeden ten gunste van
zekere mate van wetenschappelijkheid.

Ook met leedwezen hebben wij het ongunstige
oordeel van Dr. Van der Valk althans over
twee der drie nieuwe „vrij clarissimi" van Dr.
Kuyper's Universiteit door de vrijzinnige pers
overgenomen gezien, omdat dit oordeel zoo
kenmerklijk uit een troebele bron komt. Blijkbaar
toch vindt het venijnige stukje zijn oorsprong
in niets anders dan in „odium theologicum",
zooda de dominee zoo natief is aan het slot
van zijn stukje te verraden. „Is het niet op
merkkelijk, zoo vraagt hij, dat deze drie aan-
staande hoogleraren allen B-mannen zijn?
Waren er onder de A-mannen en de Ned. Her-
vormden geen te vinden?"

Dáár, en dáár alleen dus wringt 'm de schoen.
Ds. Van der Valk heeft er blijkbaar prijs op
gesteld, zelf te waarschuwen, dat hij in zijn
oordeel niet onpartijdig is.

Behalve de kleine vergissing, dat de heer
Van der Valk natuurlijk niet de bekende
gereformeerde predikant van Scheveningen
is, maar diens zoon, die tot de Hervormde
Kerk overging, omdat de Gereformeerde
Kerken bezwaar hadden hem tot den predi-
candus toe te laten, is deze critiek volkomen
juist.

Zelfs zou over de „troebele bron", waaruit
dit schrijven te voorschijn kwam, nog wel
meer te zeggen zijn. Bij elke benoeming
zijn er teleurgestelden. En wie de familie-
relaties van den heer Van der Valk kent,
begrijpt dat hier meer nog dan in het
odium theologicum de schoen wringt.

Doch hoe dit ook zij, de *Arnhemse
Courant* heeft volkomen gelijk, dat een pers,
die naar zulke schandaalstukjes grijpt om
de Vrije Universiteit afbreuk te doen,
toont daarmede weinig besef te hebben van
de hooge roeping haar toebedeeld.

Wie Koningin der aarde wil zijn moet
geen straatvuil oprapen, om daarmede zijn
tegenstanders te werpen.

Zendingshaat.

In het *Handelsblad* stond onlangs de
volgende mededeeling:

Het *Duitsche Koloniale Zeitschrift* haat de
zending met den innigsten haat.

„Wilt gij precies weten hoe ons standpunt
ten opzichte der zending is, — zoo schreef het
onlangs — dan antwoorden wij met deze wor-
den, gericht tot de „Rijnsche Zending": Mala-
ria, zwarte koorts, sprankhanen, zendingen....
Zoo onuitroefbaar de eerste, zoo zijn het helaas
ook de laatste. Maar dit zal ons niet weerhou-
den, naar een serum te blijven zoeken om hen
te bestrijden. Wij gelooven op den rechten weg
te zijn, wanneer wij trachten den geldstroom,
die nu jaar in, jaar uit door het onwetende
Duitschland naar de zending vloeit, in andere
richtingen te leiden."

De *Rijnsche Zending* teekent hier vol-
komen terecht bij aan:

Wat ons, bij het lezen van dergelijke aanval-
len, tref, is wel het gemis aan kennis van de
zaak waarover toch gesproken wordt.
In vroegere jaren, een halve eeuw geleden,
werd er ten onzent door menig een op dezelfde
wijze geredeneerd. In 1851 b.v. schreef een ge-
pensioneerde overste van de marine, suikerfa-
brikant op Java, dat de residenten de pogingen
om het christendom te verspreiden niet in de
hand moesten werken, vooral niet als de zen-
delingen zich toelieden „op het verspreiden van
ellendige tractaten"; maar het beter ware dat
het Indische Bestuur van hooger hand den last
kreeg om elken zending die op Java kwam
„onmiddellijk op het wachschap te zetten, en
hem met het eerste terugkeerende schip naar
Europa te zenden, in het belang van Java,
Nederland, en voornamelijk van den Javan
zelven."

Ter verontschuldiging kan worden gezegd:
men wist niet beter. Men had nog niet bij on-
derdinding gezien, hoe heilzaam de zending onder
heidenden en ook onder Mohammedanen werkte,
— men woutrouwen „het nieuwe", een gewoon
verschijnsel bij conservatieve naturen.

Maar thans . . . nu men weet, welk nut de
zending in menig deel van onze Oost heeft ge-
sticht; hoe o.a. in de Minahassa, in de Batak-
landen, ook in sommige streken van Java veel,
soms alles ten goede is veranderd onder den
invloed der zending, nu is, gelooven wij, ieder
de eenigzins tot oordeelen in staat is, wel
overtuigd! Nu kan er nog verschil van meening
bestaan, welke methode de beste is, maar nie-
mand kan meer de heilzame werking van de
zending ontkenen.

En wat de Rijnsche zending betreft, die door
het „Koloniale Zeitschrift" zoo onhebbelijk wordt
aangevallen; kan die, in onze Oost, niet met
trots wijzen op wat zij in Bataklanden heeft ge-
sticht? Is het niet de Rijnsche zending geweest,
die daar een einde heeft gemaakt aan het kanibali-
sme, aan de eeuwige onderlinge oorlogen, die
daar den menschen gebracht heeft wat zij
zoo dringend noodig hadden: vrede onder
elkander?

Is het.

De zending heeft in Indië ook voor politi-
ek en beschaving den rijksten zegen af-
geworpen.

En zendingshaat als van het *Duitsche
Koloniale Zeitschrift* behoort tot een verou-
derd liberaal geslacht, dat gelukkig aan het
uittuiven is.

Voor Kootwyls Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS en in har-
telijken dank ontvangen: Van den heer A. C.
de Vriend te Zeist, Uniegrift / s.

D. HULLEMAN,
Penningmeester.

Kootwijk.

Nit de Pers.

Het slot van Dr. Wierenga's artikel volge
thans:

Maar deze hope, die haar grond vindt in Gods
onwankelbare belofte, wordt nu nog niet gezien.
Wij verwachten hare vervulling met lijdszaamheid,
evenals al het schepsel, dat der ijdelheid onder-
worpen is, met opgeheven hoofde de openbaring
der kinderen Gods tegemoet valt.

Van uit dat standpunt valt een wonderbaar
licht op de wonderbare genezingen en opwekkingen
van dooden door Christus en zijne Apostelen ver-
richt. Zij zijn niet alleen een bevestiging van
hunne zending, om de ongelooften te overtuigen,
maar ook een steun voor het geloof. God de Heere
heeft in den aanvang der Christelijke Kerk een
voorproef geschonken van de heerlijkheid, die
eene ons wacht.

Onze hope is niet ijdel, want Christus heeft
klaarlijk getoond, dat Hij de macht heeft om ziekte
en dood te overwinnen bij een ijdellijk, die in Hem
geloof. Maar waar dat bewijs eenmaal geleverd
was, waar de Christelijke hope in de wonderen
van Christus een vast fundament bezat, daar ver-
viel de noodzakelijkheid, om deze wonderen voort
te zetten, ja, daar zou de Christelijke hope ophouden
hope te zijn, wanneer de volle erfenis ons nu reeds
was geschonken.

Ja nog sterker, zelfs in den tijd der wonderen,
toen God de Heere op het gebied deze genezing
werkte, was het volstrekt niet waar, gelijk Dr.
Hazenbergh beweert, dat God op het gebied des
geloofs iederen kraanle genas en het gebruik
van geneesmiddelen daartoe buitengesloten werd.

Dat Mirjam is genezen op het gebied van Mozes,
en de Israëlieten in de woestijn door het zien op
de koperen slang, bewijst ons alleen, want de
Heere in bepaalde gevallen door wonderwerking
kan doen, maar toont ons geenzins zijnen wil in
het algemeen. Ten nadele van geneesmiddelen
wordt ons hier niet geleerd, alleen bewezen, dat
de Heere niet aan eenig geneesmiddel is gebonden.

Dat de aanhangers der gebedsgenezing zich op
de genezing van Hiskia beroepen, is ons niet
recht duidelijk. Wel wordt tot dezen koning ge-
zegd: Ik heb uw gebed gehoord, Ik heb uwe
tranen gezien, Ik zal u gezond maken; maar tevens
was tot Jesaja gezegd: neemt eens klomp wijzen.
En zij namen ze en zij leidden ze op de zwerf,
en zij werd ymenez. Hier vinden wij juist bewezen,
wat zij ontkenen, dat men het middel moet aan-
wenden en daarvan heil verwachten op het ge-
bed. — Om in dezen klomp vijgen slechts een
teken te zien, gelijk Hazenbergh dit ook wil zien
in het baden van Naïman in de Jordaan, vindt
in de Schrift geen grond.

Dat het verhaal van de bloedvloeiende vrouw,
die twaalf jaren den vloed des bloeds gehad had,
van wie wij vinden opgetekend, dat zij veel van
de medicijnmeesters geleiden had, en al het hare
daaraan ten koste geleid had en geens baat ge-
vonden had, maar met welke het veel erger
geworden was het aanwenden van geneesmiddelen
hulp zou verbleiden, zooda de aanhangers der ge-
bedsgenezing leeren, achten wij geheel ongerijmd.
Zonder daarover ook maar iets te zeggen, wordt
deze vrouw, die zeker bij de menschen ongege-
lijk mocht worden genoemd en bij welk licht
nog de wet van het niet nocere was overtreeden,
door 's Heeren wondermacht genezen.

Van het verbleiden van geneesmiddelen hulp hier
geen woord en, waar men dit meent te lezen in
de geschiedenis van koning Aza, van wien wij
opgetekend vinden dat hij den Heere niet zocht
in zijne krankheid, maar de medicijnmeesters, ge-
looven wij, dat hier alle nadruk moet worden
gelegd op het eerste, het niet zoeken van den
Heere, wat verder in zich sluit het stellen van zijn
vertrouwen op menschen alleen, in dit geval op
de medicijnmeesters. Volgens den grondtekst zou
men hier moeten lezen: dat hij bij de medi-
cijnmeesters, als hij zijne afgeden, hulp zocht,
waardoor de reden tot afkeuring zijner daad nog
duidelijker buiten het zoeken van geneesmiddelen
hulp als zoodanig, geplaatst wordt.

Het gebruiken van geneesmiddelen, met het gebed
om zegen gepaard, wordt nergens in de Schrift
verboden en is geene ontkenning van de heerlijke
waarheid, dat God de Heere de Heelmeester is
van zijn volk.

Wanneer de aanhangers der gebedsgenezing ten
slotte nog aanvoeren, dat wij nergens in de Schrift
een rechtstreeksch gebed hebben, om geneesmiddelen
te gebruiken, wijst Dr. H. H. Kuyper hun er te-
recht op, dat er ook nergens in den Bijbel staat:
gij moet eten. De Schrift spreekt echter tot ons
als tot verstandigen en evenals wij boven aan-
haalden van Dr. Zoete, levert ook deze geleerde
ons in zijn reeds genoemd artikel de duidelijke
bewijzen, dat overal in de Schrift verondersteld
wordt, dat middelen in het algemeen en genees-
middelen in het bijzonder dienen gebruikt te worden.
Te gebieden dat de geneesmiddelen gebruikt
moeten worden, behoeft de Schrift daarom niet,
omdat zoodra den mensch ontdekt was, dat er
geneeskrachtige kruiden metalen waren, de genees-
kende van zelf geboren was.

Zelfs Dr. Hazenbergh geeft toe, dat er zulke ge-
neeskrachtige stoffen bestaan, waar hij zegt: Het
kan niet worden ontkend, dat medicijnen in som-
mige gevallen een gunstige uitwerking hebben.
Wanneer hij verder de aanwending daarvan een
praktijk op zij schuiven noemt van de hulpe
Gods, weet ieder praktisch Christen beter.
Over het gebruik van middelen in het algemeen

en dat van geneesmiddelen in het bijzonder n.l.
het al of niet geoorloofd zijn, zullen wij thans
niet meer handelen; wij verwijzen daartoe naar
het pas verschenen werk van Dr. A. Kuyper, *De
Geneeskracht*.

In dat werk wordt uitvoerig betoogd, dat de
Geneeskracht heet door de zonde ingelopen
kwaad niet alleen tempert en stuit in ons inwendig,
maar ook ons uitwendig leven. Alle zwakte, alle
krankheid, heet het verder, komt voort uit den
vloek, d.i. uit de ellende, die als gevolg der zonde
over deze aarde en over de menschen gekomen
is en alle betrekkelijke gezondheid, alle kracht
van gestel en constitutie is niet anders dan vrucht
van de Geneeskracht, waardoor het God beleeft
de verdervende krachten te weren en te stuiten.

Uit het Paradijsverhaal leert de schrijver ons
verder, hoe God de Heere, wel verre van het
gebruik van middelen af te keuren, integendeel
zelf den mensch het gebruik van middelen voor
gedaan, geleerd en ook geboden heeft. Uit het
verdere betoog blijkt, hoe God den mensch tot
het gebruik van middelen verplichtte, volstrekt
niet tegen voor wat uit menschen naar voor-
vloede, maar wel terrede ook voor wat gevolg
der zonde was, en alsoo tegen de gevolgen van
den vloek: de bonde waartegen de dienervaat
de honger, waartegen het zwet des aanschijns
moest ingaan, waren niet uit de schepping, maar
uit „de ellende", die de val over den mensch
bracht.

Bijzondere nadruk wordt verder gelegd op uit-
drukkingen waarin van een bestraffen of schelden,
van wat uit den vloek voortkomt gesproken wordt;
als: toen bestrafte Hij de korts (Luk 4:39);
toen bestrafte Hij de winden en de zee (Matth. 8:26);
het schelden van het wild gedierde, het schelden
van satan, het schelden der Heidenen, van de
natuurmachten, van zeeën en rivieren.

Dit bestraffen en schelden leert ons, dat God
zelve toornig tegen de vernieling, die uit den vloek
is opgekomen. Die vloek zelf is een gevolg van
oordeel en straf, om der zonde wil, maar zoo
weinig volgt hieruit, dat de mensch zich ijdelijk
aan de gevolgen van den vloek te ontpoen
heeft, dat God en zijn Christus veel eer zelve
toornen tegen die gevolgen van den vloek, ze
schelden en bestraffen, ze breken, stuiten, en weer
staan.

Eerst in die diepte opgevat kan het zoo ernstige
vraagstuk tot helderheid komen, of God wil, dat
wij zijne uitwendige straffen ijdellijk ondergaan
zullen, of wel dat het Gods wil, Gods bedoelen,
ja, zijn eisch aan ons menscheijk geslacht is, dat
wij als kinderen Gods en als verlossers in Christus
Jezus, al dat boze in de natuurmachten schelden
zullen, zooda God het scheldt, en bestraffen zullen
zooda Jezus het bestrafte.

En dan kan het antwoord geen oogenblik twijfel-
achtig zijn. Wie ten alre ijdellijk bezuut onder
de ellende predikt, predikt lijfrecht en rechtstreeks
tegen de Heilige Schrift in, hij leidt de zielen op
een dwaalspoor; hij weerstaat Gods ordinantie.

Als er een pestilentie onder het volk uitbreekt,
is het Gods eisch, dat al het volk, met alle ten
besten staande middelen, die pestilentie als een
boos kwaad bestrijden, schelden en bestraffen zal,
en wie dat niet doet, staat schuldig aan het zede-
gebed en zal menschenmoord te verantwoorden
hebben, bijaldien tengevolge van zijne werkloos-
heid, de plage slachtoffers maakt. Wat in het Oude
Testament over de eerste verschijnselen der
metselachtigheid verordend is, bevestigt dit volkomen.
Anders het op te vatten en anders te handelen, is
niet alleen zielekijk, maar het is diep zondig.

Wanneer de aanhangers van de gebedsgenezing
hietogen aanvoeren, dat zij althans ijdellijk wil-
len zijn, maar willen handelen naar de uitspraak
in Jakobus 5: 14, 15 en 16, moeten wij hun tot
op zekere hoogte gelijk geven en ten laatste nog-
maals op deze uitspraak ingaan. „Is iemand krank
onder u, dat hij tot uich roep de onderlingen der
gemeente, en dat zij over hem bidden."

Allereerst willen wij dan opmerken, dat wij dit
laatste, het bidden, ook niet wenschen na te laten,
maar dat wij meer willen doen, ook wat hier niet
wordt genoemd, maar daarom allerminst wordt
verboden.

Door hen wordt nagelaten, dat, waarvan wij aan-
toonden, dat het elders wordt geboden, en zij ver-
vallen in de fout, zich op een uitspraak te beroepen,
buiten verband met de Schrift in haar geheel.

Waar het verder heet, dat het gebied des geloofs
den zieke zal behouden, denken wij, op grond van
de Schrift in haar geheel, bij dit gebod, bij deze
genezing evengoed aan een door middelen, daartoe
aangezend, als zijnde de gewone; dat hier geen
middelen worden genoemd of aangegeven, wijst er,
dunkt ons, alleen op, dat we hier hebben een zeer
krachtige, zeer zeker noodige, waarschuwing tegen
het vertrouwen op eenig middel zonder gebed, ter-
wijl juist bij de geloofgen het gebed voorop moet
staan.

Bidden en werken behooren schriftuurlijk bij
elkaar, en het laatste mag niet achterwege worden
gelaten, omdat het nu niet juist overal naast het
eerste wordt genoemd.

Een uitspraak als deze: werkt uwe zelfs zalig-
heid, zal ons er toch ook niet toe brengen, om het
bidden, hier niet genoemd, hiervoor na te laten.
Neen, van het bidden en werken, zooda die bij
elkaar behooren, wordt door mannen als Dr. Hazen-
bergh het laatste ten onrechte op zij gezet, of, nog
beter is het misstellen te zeggen, dat zij dit wanen
te doen; want voor hen wordt het bidden werken,
en werken, waardoor het doel, dat wordt beoogd,
eindelijk nagejaagd wordt, de hoogste graad van
werkheiligheid, in den meest eigenaardigen vorm,
dien zich immer laat denken.

Verder is het de uitdrukking *gebed des geloofs* —
eene uitdrukking, die, naar wij meenen, nergens
elders in de Schrift voorkomt — die hen op een
dwaalspoor heeft gebracht.

Wij meenen, dat hier geen ander gebed bedoeld
wordt dan dat, waarvan onze Catechismus leert,
dat daartoe behoort, dat wij den vader groen-
hebben, dat ons gebed, niettegenstaande wij
zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil,
zekerlijk wil verhooren, gelijk Hij ons in zijn Woord
beloofd heeft.

De aanhangers van de gebedsgenezing maken
van dit gebed iets geheel bijzonders, iets waarmee
men zich heeft toegerust en waarvan men zich te
bedienen heeft, om iets onaangenaams te verdrijven.

Kort samenvattend, komen wij alao tot de vol-
gende stellingen:

1. Wanneer de aanhangers der gebedsgenezing
zich beroepen op Jakobus 5: 14, 15 en 16, om
daaruit de gebedsgenezing te verdedigen, vergeet
zij, dat een Schriftuurplaats nooit mag worden ge-
bruikt, om, wat de Schrift overal elders leert, te
weerspreeken.

2. Het verbod om geneesmiddelen te gebruiken
of een arts aan het ziekbed te laten laden, is in de
Schrift nergens te vinden.

3. De Bijbelschrijvers gaan overal uit van de
gedachte, dat dit gebeurt als iets, dat behoort te
gebeuren.

Voor deze ernstige studie zijn wij Dr. Wierenga
dankbaar.

Ze moge dienen om de oogen te openen voor
het gevaar van deze richting, die onder Chris-
telijken naam zich aandienend, feitelijk tegen het
bestel des Heeren ingaat.

In dat verwerpen der door God geschonken
geneesmiddelen, om alleen door het gebed
genezen te worden, ligt een verzoeken van den
Heere onzen God.

En er staat geschreven: Gij zult den Heere
uwen God niet verzoeken.

Officiële Berichten.

Classis Amersfoort.

De Gereformeerde kerken in de classis
Amersfoort zullen D.V. vergaderen op Dinsdag
4 October a. s.

Punten voor het agendum in te zenden vóór
21 Sept. e.k. bij den eerst ondergeteekende.

Namens den kerkeraad der roepende kerk Baarn:

W. H. GIESEN JR., *hjt praetor*.
A. VAN LERKSUM, *hjt scriba*.

Baarn, 9 Sept. 1904.

Buitenland.

Engeland. Hoe men in Engeland
tegenover de z.g. geloofsbelijdenis
van Athanasius staat.

In het nummer van 8 Juni der *Cambridge
Review* staat een preek van J. A. Robinson,
vroeger hoogleraar aan de Universiteit van
Cambridge, tegenwoordig deken van West-
minster.

Daarin deelt de prediker mede, dat een
kleine deputatie, met een student der Univer-
siteit van aanzienlijke huize aan het hoofd,
zich tot den aartsbisschop van Canterbury ge-
wend heeft met verzoek om voortaan bij de
liturgie niet meer letterlijk de geloofsformule die
aan Athanasius toegeschreven wordt, te volgen.

Het antwoord van den Aartsbisschop, den
primus der Anglicaansche kerk, luidde, dat hij
den inhoud der belijdenis niet voor onafschel-
delijk van de „vreeselijke waarschuwingen"
houdt die in dit boek voorkomen, waardoor
de ongelooften met het eeuwige verdorft bedreigd
worden. In Engeland zijn honderd kerken,
waarin men daarom de geloofsbelijdenis van
Athanasius achterwege laat. Volgens de wet
mag dit eigenlijk niet. Hij zelf laat in zijne
kerk — het is Robinson, die hier spreekt — op
de dagen waarop de genoemde belijdenis moet
gelezen worden, de twaalf artikelen lezen.
Inmers volgens Robinson was wel vroeger de
aanvang der Athanasiaansche formule: „zoo wie
zalig wil zijn, dien is voor alle dingen noodig
dat hij het algemeen geloof houde; zoo wie
dit niet geheel en ongeschonden bewaart, die
zal zonder twijfel eeuwiglijk verdorven; en
het slot: „Dit is het algemeen geloof; en zoo
wie dit niet trouwelijk en vast geloof, die zal
niet kunnen zalig zijn" — in overeenstemming
met het geloof der kerk, doch tegenwoordig
niet meer.

Tot onze verbazing namen wij kennis van
hetgeen de Primus der Anglicaansche kerk
aan enige studenten te kennen gaf. Er zal
niet van genomen worden, maar niet tot opbouw
der Anglicaansche kerk, die reeds zulke een
zwaren strijd tegen ongelooft en Ritualisme
heeft. Volgens ons rust de bedreiging die in
de geloofsformule aan Athanasius toegeschreven
en vermeld wordt in art. IX onzer confessie,
op de woorden des Heeren: „Dit is het eeuwige
leven, dat zij U kennen, den Enigen en Waar-
achtigen God, en Jezus Christus, dien Gij ge-
zonden hebt."

De „Downgrade" gaat niet alleen in de
Episcopalsche staatskerk, maar ook in de
vrije kerken den Dissenters voort. Als be-
wis daarvan kan dienen, hetgeen wij mede-
deelden uit een prediking van den bekenden
schrijver Dr. Watson, bekend onder den pseudo-
niem van Jan Maclaren. Hiernit bleek dat hij
met beide voeten op modern standpunt staat,
en dat terwijl hij werd uitgenoodigd om met
eene prediking het jongste „Pan-Presbyterianisch
conclie" in te leiden! Is het niet treurig?

Maar ook in een ander opzicht gaat de ook
in Nederland zoo gevierde schrijver den ver-
keerden weg op. Hij werd deze dagen geroepen,
voor de Universiteit van Cambridge, in Engeland,
eene toespraak te houden. Daarbij sprak hij
de volgende woorden:

„Het wordt tegenwoordig aan een leeraar
overgelaten om naar eigen keuze iets in het
gebed op te nemen of uit te laten. Zijn gebed
kan bestaan uit de bekendmaking van beloften,
waardoor hij voorlezing vraagt of uit de voor-
stelling van leerstaalge waarheden, of eene mede-
deeling van zijn eigen geestelijken toestand.

Behoort de gemeente — voor een groot deel
althans — niet te weten waarom gebeden wordt,
evengoed als zij weet wat er gezongen wordt?
Waarom houdt de kerk een gezangboek op
na niet een gebedenboek? Waarom staat de
kerk niet toe, dat allerlei liederen worden ge-
zongen, terwijl zij hoegenaamd de leeraars niet
bindt inzake het gebed?"

Deze uiting is opmerkelijk, omdat zij doet
zien dat Dr. Watson niet alleen de moderne
theologie volgt, maar ook het Ritualisme der
Anglicaansche kerk in de Presbyteriaansche
kerk begeert in te voeren. We zien het: het
goede valt de Episcopalsche kerk heeft, namelijk
haar grondslag van de Westminsterse con-
fessie, wordt niet nagevolgd. Het verkeerde
echter, namelijk het Ritualisme dat de Episco-
palsche kerk reeds zooveel kwaad deed, door
niet zulke zooveel leeraars en leden naar de
Rommische kerk terug te leiden en den geheelen
eredienst op Roomschen voet te schoeien, —
wordt aangeprezen.

Wij zijn geen tegenstanders van formulier-
gebeden. Onze Gereformeerde kerken hebben
er zeer schoone, en we zouden zelfs wenschen
dat ze meer gebruikt werden. Maar de argu-
menten die Dr. Watson aanvoert voor het in-
voeren van een gebedenboek, kan hij evengoed
aanhalen voor het maken van een preekboek.
Men zou toch kunnen vragen, en dit zou toch
met het oog op Dr. Watson niet zoo ongerijmd
zijn: „waarom staat de kerk toe, dat allerlei
preken gehouden worden, waarom bindt zij de
leeraars niet aan bepaalde preken." En wor-
den natuurlijk vele min goedge preken gehou-
den. Maar is dit nu eene reden om te ver-
langen, dat de leeraars alleen zullen mogen
voorlezen wat de kerk heeft vastgesteld?

De Boesjesmannen van Boesjesman, zijn een
volk van Hollandsche afkomst, dat onze stam-
genooten in de Kaapkolonie veel moeite en last
heeft veroorzaakt. Destijds wist men nog zeer
weinig van hen. Zij woonden in de woeste stre-
ken en waren geheel onbeschaafd. Elk gesin
zwier afzonderlijk rond, en alleen om te vechten
of te rooven verenigden zij zich nu en dan;
ook bezaten zij geen eigenlijke woningen en nog
minder meubelen, maar aten, dronken en alie-
pen in de open lucht, wat daar ginds beter
gaat dan hier, al zou een blanke het toch moei-
lijk volhouden.

Gelijk alle ezwende volken, bebouwd de
Boesjesman den grond niet en moesten des leven
van wat zij hier en daar wisten op te doen. Zoo
bestond dan hun voedsel uit sprankhanen, die
soms in groote troepen in die streken neerko-
men en groter zijn dan bij ons, uit wilde wor-
telen en andere kruiden, die echter lang zoo
lekker niet zijn als onze groenten. Trouwens
gebakken sprankhanen zonden voor ons ook
geen smulpartij zijn, maar een Boesjesman lust
ze even graag als een Groenlander zeehonden-
spek. Daarbij komt, dat deze wilden 't heel
lang zonder voedsel kunnen uithouden, wat een
geluk is, wijl sprankhan